

Uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret

Fastsatt av
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
1. januar 2010

Forord

Dette uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret er fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) 1. januar 2010, og iverksettes fra samme dato. Samtidig settes tidligere uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret ut av kraft.

Sivilforsvarets uniform skal brukes slik det framgår av dette reglement. Det er viktig at uniformen og tjenestemannens opptreden til enhver tid er representativ og i samsvar med reglementet.

Forslag til endringer av uniforms- og honnørreglementet fremmes skriftlig og sendes tjenestevei til DSBs avdeling for brann, redning og sivilforsvar (BRS).

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Avdeling for brann, redning og sivilforsvar

Trygve Bruun
avdelingsdirektør

Innhold:

DEL 1 – ALMINNELIGE BESTEMMELSER	5
1.0 Generelt	5
1.1 Hvem gjelder reglementet for	5
1.2 Uniform forplikter	5
1.3 Bruk av uniform og reglementert antrekk	5
1.4 Mønstring	6
1.5 Private plagg og effekter	6
1.6 Hår, skjegg, smykker og lignende	6
1.7 Ensartet antrekk	6
1.8 Lettelser eller endringer i antrekket	6
1.9 Antrekk under graviditet	6
1.10 Spesielle antrekk	6
1.11 Navneskilt og navnebånd m.v.	6
1.12 Politiske demonstrasjoner, skuespill, filmopptak	7
1.13 Bæring av uniform i utlandet	7
1.14 Dekorasjoner og medaljer	7
DEL 2 – SIVILFORSVARETS UNIFORMSANTREKK.....	8
2.1 Tjenesteantrekk I	9
2.1.1 Grunnform	9
2.1.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	10
2.1.3 Merknader	10
2.2 Tjenesteantrekk II.....	11
2.2.1 Grunnform	11
2.2.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	11
2.2.3 Merknader	11
2.3 Feltantrekk I	12
2.3.1 Grunnform	12
2.3.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	12
2.3.3 Merknader	14
2.4 Feltantrekk II	15
2.4.1 Grunnform	15
2.4.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	15
2.4.3 Merknader	16
2.5 Mørk uniform I.....	17
2.5.1 Grunnform	17
2.5.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	17
2.5.3 Merknader	18
2.6 Mørk uniform II	19
2.6.1 Grunnform	19
2.6.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr	19
2.6.3 Merknader	19
2.7 Rett antrekk til rett anledning.....	20

Uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret

DEL 3 - DISTINKSJONER - GRADTEGN.....	21
3.1 Definisjoner av distinksjoner og gradtegn	21
3.2 Fellessymboler	21
3.3 Utførelse av distinksjoner.....	21
3.4 Øvrige merker	21
DEL 4 - HONNØR.....	22
4.1 Generelle bestemmelser	22
4.2 Befalets forhold	22
4.3 Hilsemåte.....	22
4.4 Hilseplikt	22
4.5 Oppstillingsformer	23
4.6 Honnør ved dødsfall og begravelse	23
VEDLEGG	24
Gradtegn og stillingsbenevnelser i sivilforsvarsoppsetning.....	24

1.0 Generelt

Uniforms- og honnørreglementet er fastsatt med hjemmel i sivilforsvarsloven § 12, jf § 59.

Ansvarlig sjef skal sørge for at underlagt personell blir gjort kjent med bestemmelsene i reglementet, og påse at disse overholdes.

1.1 Hvem gjelder reglementet for

Reglementet gjelder for fast og midlertidig personell med sivilforsvarsstatus, herunder tilsatte, tjenestepliktige og andre som for kortere eller lengre tidsrom tildeles uniform.

Med sivilforsvarsstatus menes personell som har en definert rolle i Sivilforsvarets beredskapsorganisasjon og omfattes av Genèvekonvensjonens regler for beskyttelse av sivilforsvarspersonell, dvs. ansatte i tjenestemannsstillinger, andre ansatte som er mobiliseringsdisponerte i Sivilforsvaret og tjenestepliktige i Sivilforsvaret.

1.2 Uniform forplikter

Sivilforsvarets uniform skal bæres og behandles med respekt. Uniformen gir bæreren status som representant for Sivilforsvaret. Dette forplikter både når det gjelder uniformens utseende og bærerens personlige holdning og opptreden.

Ingen må uberettiget bruke Sivilforsvarets uniformer, merker eller signaler. Heller ikke må noen bruke uniform, merker eller signaler som lett kan forveksles med Sivilforsvarets.

Uniformseffekter skal ikke brukes i kombinasjon med sivile antrekk eller effekter, hvis ikke annet er bestemt i dette reglement.

1.3 Bruk av uniform og reglementert antrekk

Uniform brukes normalt som daglig antrekk for sivilforsvarstjenestemenn. Mobiliseringsdisponert personell kan bære uniform under øvelser og annen tjeneste hvor det er hensiktsmessig å opptre uniformert. Tjenestepliktig personell skal normalt bære uniform under all pålagt tjeneste.

Sivilforsvarets uniform skal bæres i samsvar med dette reglement.

De enkelte uniformseffekter skal alltid holdes i skikkelig stand og være i samsvar med fastsatte modeller og beskrivelser. Det er ikke tillatt å gjøre individuelle endringer eller blande effekter fra forskjellige antrekk, ut over hva som framgår av dette reglement.

Uniformsantrekk skal bæres komplett og være tilpasset den enkelte bruker. Alt fottøy skal være rengjort og blankpusset. Lommer skal være gjenkneppet og ikke overlesset, slik at de mister fasongen.

Uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret

Hodeplagg er en del av uniformen og skal alltid brukes utendørs. Hodeplagget skal bæres rett på hodet og så langt fram at håret dekkes. Det kan gis lettelser i bruk av hodeplagg for spesielle områder. Dette gjelder også hodeplagg som er hjemlet i samarbeidsavtaler. Hodeplagg som også er sikkerhetsutstyr, skal brukes i henhold til sikkerhetsbestemmelsene.

1.4 Mønstring

Ansvarlig sjef skal påse at uniform brukes korrekt og at uniformseffektene holder tilfredsstillende standard.

1.5 Private plagg og effekter

Private plagg og effekter skal ikke benyttes synlig sammen med uniformseffekter, hvis ikke annet er bestemt i dette reglement.

1.6 Hår, skjegg, smykker og lignende

Hår og skjegg skal være velpleiet og holdes innenfor moderate former. Frisyren som benyttes skal ikke være til hinder for korrekt bæring av hodeplagg.

Det skal utvises tilbakeholdenhet ved bruk av smykker. Smykker som kan innebære sikkerhetsrisiko er ikke tillatt.

1.7 Ensartet antrekk

Under tjeneste ved avdeling/tropp, skal avdelingens antrekk være mest mulig ensartet. Det daglige antrekket ved kurs og øvelser bestemmes av ansvarlig sjef, alt etter tjenestens art.

1.8 Lettelser eller endringer i antrekket

Antrekket bør være tilpasset den daglige tjenesten. Ansvarlig sjef, eller den han/hun bemyndiger, kan tillate lettelser i antrekket eller fastsette endringer når værforhold eller felt- og øvelsesmessige forhold tilsier det.

1.9 Antrekk under graviditet

Gravide kan bruke sivilt antrekk i tjenesten i stedet for uniform når forholdene tilsier det.

1.10 Spesielle antrekk

Ved spesiell tjeneste og av hensyn til sikkerheten, blir det unntaksvis benyttet antrekk som ikke er beskrevet i dette reglement. Slike antrekk bør være merket i samsvar med Profilhåndboken for Sivilforsvaret, slik at det tydelig framgår at brukeren tilhører Sivilforsvaret.

1.11 Navneskilt og navnebånd m.v.

Uniforms- og honnørreglement for Sivilforsvaret

På tjenesteantrekks jakke, skjorte og genser bæres sort skilt med Sivilforsvarets emblem (løve med krone) og etternavn i hvit skrift.

På feltantrekks jakke og gensere bæres mørkeblått navnebånd med etternavn i hvit skrift (blokkbokstaver).

1.12 Politiske demonstrasjoner, skuespill, filmopptak

Uniformen skal ikke benyttes i situasjoner der det kan skapes inntrykk av at Sivilforsvaret deltar i aktiviteter som er kontroversielle, som kan gi et ufordelaktig eller feilaktig bilde av etaten. Slike arrangementer kan være politiske demonstrasjoner, skuespill, filmopptak og lignende. I tvilstilfeller skal DSBs avdeling for brann, redning og sivilforsvar konsulteres før eventuell tillatelse blir gitt.

1.13 Bæring av uniform i utlandet

Ved beordret tjeneste i utlandet bæres uniform, hvis ikke annet er bestemt. Ved annet utenlandsopphold bæres uniform etter tillatelse fra tjenestestedets sjef.

1.14 Dekorasjoner og medaljer

Offisielle norske og utenlandske dekorasjoner og medaljer kan bæres på tjenesteantrekk I og II, og mørk uniform I og II.

Dekorasjoner og medaljer, eller båndstriper til disse, bæres i rekkefølge etter gjeldene regler fastsatt av H.M. Kongen, og over venstre brystlomme.

DEL 2 – SIVILFORSVARETS UNIFORMSANTREKK

Sivilforsvaret har følgende approberte uniformsantrekk:

- Tjenesteantrekk I
- Tjenesteantrekk II
- Feltantrekk I
- Feltantrekk II (M98)
- Mørk uniform I
- Mørk uniform II

2.1 Tjenesteantrekk I

Tjenesteantrekk I					
Forsvarets fellesbetegnelse	Politi TJ 1			Engelsk	Sivilt Dress/pent antrekk
					
Grunnform (M)		Grunnform (K)		Varianter	
Sommerantrekk m/cap		Sommerantrekk m/beret			

2.1.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
Skjorte, lys blå	
Bukse, tjeneste	
Jakke, tjeneste	
Slips, ensfarget, mørkeblått	
Strømper/sokker, sorte	
Sko, lave, sorte, glatt overlær	
Lue, tjeneste (cap)	
Belte, sort skinn, metall spenne SF	
Hylse, gradtegn (til skjorte)	
Gradtegn, metall	
Dekorasjoner/medaljer	

2.1.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket – for kvinner (K)	
Feltjakke	E
Jakke, allvær, sort	T
Skinnjakke, sort	T
Kappe, SF	T
Genser, SF, kontor	E
Genser, SF, NATO	E
Lue, beret	E
Skjørt	E, K
Sko, pumps	E, K
Støvletter, høye, sorte, glatt skinn (tillatt brukt)	E, K
Skoletter, lave, sorte, glatt skinn (tillatt brukt)	E
Strømpebukse, hudfarget (tillatt brukt)	E, K
Skjerf, sort (tillatt brukt)	T
Belte, web med SF emblem	E
Hansker, sorte, skinn	T
Mansjettknapper/slipsnål	T
Båndstriper (for dekorasjoner/medaljer)	E

2.1.3 Merknader

Merknader
<p>Distinksjoner og gradtegn</p> <p>Til tjenesteantrekk I brukes gradtegn av metall. Gradtegn plasseres på skulderklaff (jakke og kappe) eller på hylse (skjorte, genser, jakke allvær, skinnjakke). Alle tegn plasseres midt på klaffen.</p> <p>For graden III brukes gradtegn i gull, for gradene IV og lavere i sølv.</p> <p>For gradene III til og med VI plasseres laurbærkransen 10 mm fra skuldersøm/hylsekant.</p> <p>Stjerne plasseres 5 mm fra laurbærkransens trekantspiss. Avstanden mellom stjernene er 5 mm.</p> <p>Vinkler plasseres 15 mm fra skuldersøm/hylsekant.</p>
<p>Jakke, tjeneste</p> <p>uniformsknapper i gullfarget metall for graden III, sølvfarget metall for gradene IV og lavere</p>
<p>Skjorte, kort erme</p> <p>kan brukes innendørs hele året. Kortermet skjorte bæres uten slips, og med metall gradtegn.</p>
<p>Sommerantrekk</p> <p>i sommerhalvåret (1.mai til 30.september) kan kortermet skjorte brukes som ytterplagg på tjenesteantrekk. Hvis langermet skjorte benyttes til sommerantrekk, skal ermene være brettet opp i mansjettbredde til midt på overarmen. Skjorten bæres da uten slips, og med metall gradtegn.</p>
<p>Lue, tjeneste (cap)</p> <p>luemerke i gullfarget metall for graden III, sølvfarget metall for gradene IV og lavere</p> <p>sort stormsnor med gull eikeløv for graden III</p> <p>Sort stormsnor med sølv laurbær for gradene IV, V, VI, VII og VIII</p> <p>Sort lærrem for gradene IX og lavere</p>
<p>Beret</p> <p>skal bæres med lueskilt over venstre øye og luens underkant to fingerbredder over øyenbrynene. Pullen trekkes over mot høyre og ned mot det høyre øre.</p>
<p>Genser, SF, kontor</p> <p>brukes kun til tjenesteantrekk og alltid sammen med skjorte og slips. Gradtegn i metall.</p>
<p>Genser, SF, NATO</p> <p>kan brukes til tjenesteantrekk sammen med skjorte. Skjortesnipp skal ligge utenpå genserens halslinning. Gradtegn i metall.</p>
<p>Navneskilt,</p> <p>plasseres rett over høyre brystlomme (skjorte, jakke) og i nederste kant av skulderforsterkning (genser).</p>

2.2 Tjenesteantrekk II

Tjenesteantrekk II (M 98)					
Forsvarets fellesbetegnelse	Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret	Engelsk	Sivilt
					

2.2.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
T-skjorte, blå SF	
Bukse	
Jakke	
Støvler, felt	
Lue, beret	
Gradtegn, metall	

2.2.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket	
Skjorte, felt	T
Jakke, felt	T
Jakke, allvær, sort	T
Belte, web	T
Sele, bukse (tillatt brukt)	T
Hansker, sorte, skinn	T
Skjerf, sort (tillatt brukt)	T
Båndstriper (for dekorasjoner/medaljer)	T

2.2.3 Merknader

Merknader
Sommerantrekk i sommerhalvåret (1.mai til 30.september) kan jakkens ermer være brettet opp i mansjettbredde til midt på overarmen.

2.3 Feltantrekk I

Feltantrekk I					
Forsvarets felles betegnelse	Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret	Engelsk	Sivilt
					
Grunnform		Varianter			

2.3.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
Skjorte, felt	
Bukse, felt	
Jakke, felt	
Genser, grå, felt	
Støvler, felt	
Lue, felt	
Hette, felt	

2.3.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket	
T-skjorte blå SF	E
Genser, SF, NATO	E
Støvler, kontor, sorte, Forsvarets (tillatt brukt)	
Lue, vinter	E
Lue, beret	E
Hette, felt	T
Belte, web	T
Sele, bukse (tillatt brukt)	T
Headover	T
Regntøy	T
Fotposer	T
Hansker, sorte, skinn	T
Hansker, arbeids	T
Vanter, SF	T
Votter, ull SF	E
Votter, vind SF	T
Hjelm	E

2.3.3 Merknader

Merknader
Genser, SF, NATO sammen med skjorte felt benyttes vedde gradtegn.

2.4 Feltantrekk II

Feltantrekk II					
Forsvarets fellesbetegnelse	Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret	Engelsk	Sivilt
					
Grunnform m/beret		Grunnform m/feltlue			

2.4.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
T-skjorte, blå SF	
Bukse	
Jakke	
Støvler, felt	
Lue, felt	
Gradtegn, vevde	

2.4.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket	
Skjorte, felt	T
Skjorte, tjeneste	E
Jakke, felt	E
Jakke, allvær, sort	T
Genser, SF, NATO	E
Støvler, kontor, sorte, Forsvarets (tillatt brukt)	E
Lue, beret	T
Lue, vinter	E
Belte, web	T
Sele, bukse (tillatt brukt)	T
Hansker, sorte, skinn	T
Vanter, ull SF	T
Votter, ull SF	T
Votter, vind SF	T
Headover	T

2.4.3 Merknader

Merknader
Sommerantrekk I sommerhalvåret (1.mai til 30.september) kan jakkens ermer være brettet opp i mansjettbredde til midt på overarmen.
Jakke allvær, sort brukes ikke sammen med lue, felt
Genser, SF, NATO brukes som erstatning for jakke M 98 og over feltskjorte
Skjorte, tjeneste Kan benyttes under genser, SF, NATO. På genser bæres da metall gradtegn.

2.5 Mørk uniform I

Mørk uniform I

Forsvarets fellesbetegnelse FS 1	Hæren P II	Sjøforsvaret MI	Luftforsvaret MI	Engelsk Blue dress (white tie)	Sivilt Kjole og hvitt (galla)
					

2.5.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
Bukse, mørk med blå beiser	M
Dekorasjoner/medaljer ***	
Hansker, hvite (glacé eller bomull)	
Jakke, mørk med distinksjoner og knapper iht grad	
Lue, mørk med blått luebånd, snor, knapper, merke og evt skyggebroderi iht grad	
Sko, sorte m/ glatt overlær	M
Sko, pumps sorte	K
Skjørt, mørkt, langt	K
Skjorte, hvit, galla (kjoleskjorte)	
Sløyfe, sort	
Sokker, sorte	
Strømper, hudfarget	K
Vest, hvit med knapper iht grad	

2.5.2 Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket	
Bukse, mørk med blå beiser	E (K)
Kappe SF, grå *	T
Skjerf, hvitt **	T
Sko, halvhøy hel, lakk sorte	E (K)
Sko, lakk sorte	M

2.5.3 Merknader

Merknader
* Kappe SF, grå skal ha distinksjoner og knapper iht grad
** Skjerf benyttes kun sammen med kappe
*** Dekorasjoner/medaljer bæres som miniatyrer på venstre jakkeslag. Halskors og krasjan bæres som bestemt for den enkelte dekorasjon.

2.6 Mørk uniform II

Mørk uniform II					
Forsvarets fellesbetegnelse	Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret	Engelsk	Sivilt
FS 2	P I	M II	M 11	Mess dress (black tie)	Smoking/mørk dress
Bilde					
Mangler					

2.6.1 Grunnform

Grunnform – menn (M) og kvinner (K)	
Bukse, mørk med blå beiser	M
Dekorasjoner/medaljer ***	
Hansker, hvite (glacé eller bomull)	
Jakke, mørk med distinksjoner og knapper iht grad	
Lue, mørk med blått luebånd, snor, knapper, merke og evt skyggebroderi iht grad	
Sko, sorte m/ glatt overlær	M
Sko, pumps sorte	K
Skjørt, mørkt, langt	K
Skjorte, hvit, lav snipp (smokingskjorte)	
Sløyfe, sort	
Sokker, sorte	
Strømper, hudfarget	K
Vest, sort med knapper iht grad	

2.6.2. Erstatnings- og tilleggsutstyr

Erstatnings- (E) og tilleggsutstyr (T) som kan benyttes til antrekket	
Bukse, mørk med blå beiser	E (K)
Kappe SF, grå *	T
Skjerf, hvitt **	T
Sko, halvhøy hel, lakk sorte	E (K)
Sko, lakk sorte	M

2.6.3 Merknader

Merknader	
* Kappe SF, grå skal ha distinksjoner og knapper iht grad	
** Skjerf benyttes kun sammen med kappe	
*** Dekorasjoner/medaljer bæres som miniatyrer på venstre jakkeslag.	

2.7 Rett antrekk til rett anledning

Den som bærer uniform, representerer på en svært tydelig måte sin etat og blir i stor grad lagt merke til. Derfor er det også ekstra viktig at man er iført et antrekk som passer for anledningen. Nedenstående tabell gir en veiledning for å velge rett antrekk.

Situasjon	Forslag til antrekk	Merknader
Innsatser/øvelser/opplæring	Feltantrekk I/II	Tilpasses tjenestepliktiges antrekk
Fordelingsmøter	Tjenesteantrekk I/II	Lang jakke benyttes vanligvis ikke
Instruksjon (intern)	Feltantrekk II	
Eksterne foredrag	Tjenesteantrekk I/II	
Distriktssjefsmøter	Tjenesteantrekk I	
DSBs lederforum	Tjenesteantrekk I	
Deltakelse ved eksterne kurs	Tjenesteantrekk I/II	Tilpasses situasjonen
Regionale møter, seminarer	Tjenesteantrekk I	Lang jakke, unntaksvis genser
Møter i fylkesberedskapsrådet	Tjenesteantrekk I	Lang jakke (eventuelt genser)
Møter i kommunene	Tjenesteantrekk I/II	Tjenestepliktige, feltantrekk II
Møter med samarbeidspartnere	Tjenesteantrekk I/II	Tjenestepliktige, feltantrekk II
Begravelser	Tjenesteantrekk I	Lang jakke, hansker Tjenestepliktige, feltantrekk I/II
Bekransninger	Tjenesteantrekk I/II	Antrekk tilpasses situasjonen
Åremålsdager/Avslutninger	Tjenesteantrekk I	Lang jakke
Representasjonsoppdrag ved høytidelige anledninger	Mørk uniform I/II	

DEL 3 - DISTINKSJONER - GRADTEGN

3.1 Definisjoner av distinksjoner og gradtegn

Distinksjoner er kjennetegn som angir grad eller gradsnivå.
Gradtegn er distinksjoner som bare angir en bestemt grad.

3.2 Fellessymboler

Fellessymboler er luemerke, etatseblem og uniformsknapper.

3.3 Utførelse av distinksjoner

Distinksjonene til tjenesteantrekk I og mørk uniform I og II er i sølv- eller gullfarget metall.
Distinksjoner for tjenesteantrekk II og feltantrekk I og II er i vevet utførelse.

3.4 Øvrige merker

Tjenesteantrekk I

På tjenesteantrekk I skal Sivilforsvarets etatseblem, godkjent av H.M. Kongen 13. okt 1994, bæres på venstre erme plassert 70 mm nedenfor skuldersøm. På høyre erme bæres det norske flagg, plassert 40 mm under skuldersøm. De minste feltene i flagget skal vende forover.

Øvrige antrekk

På øvrige antrekk skal Sivilforsvarets etatseblem, godkjent av H.M. Kongen 13. okt 1994, bæres på venstre erme plassert 70 mm nedenfor skuldersøm. På høyre erme bæres det internasjonale kjennemerke for sivilforsvar (likesidet blå trekant på orange bunn) 40 mm under skuldersøm.

DEL 4 - HONNØR

4.1 Generelle bestemmelser

Målet med reglementet er å gi bestemmelser for den enkelte og avdelingens hilsing, oppstilling og opptreden i Sivilforsvarets tjeneste.

Ansvarlig sjef skal påse at personell som skal delta i formelle arrangementer e.l. gis nødvendig instruksjon/forberedelse.

Regler kan ikke dekke ethvert tilfelle, og i alle sammenhenger skal personell i Sivilforsvarets uniform bruke sunt omdømme og opptre høvisk.

4.2 Befalets forhold

Befalets opptreden er grunnlaget for avdelingens holdninger, og derfor skal befalet være et positivt forbilde.

4.3 Hilsemåte

Hilsen avgis i grunnstilling eller ved gange. Utendørs hilses med høyre hånd til luen. Overarmen skal være vinkelrett med skulderen og høyre pekefinger lett støttet mot lueskygge/luekant.

Innendørs hilses ved å rette seg opp. Blikket skal være rettet mot den man hilser på.

4.4 Hilseplikt

Personell i Sivilforsvarets uniform har plikt til å hilse med holdt og front for:

- H M Kongen og H M Dronningen, samt de av kongehusets øvrige medlemmer som har nådd myndighetsalder og som ikke etter særskilt kongelig bestemmelse skal gis honnør på annen måte. Konge- og kronprinsflagget under heising og firing.
- Utenlandske kongelige personer og statsoverhoder.
- Norske og utenlandske nasjonal- og kongesanger når disse spilles eller synges. Normalt tas front mot musikken. Dersom det er kongelige personer til stede, tas det front mot disse.
- Hvis nasjonal- eller kongesanger spilles i forbindelse med heising eller firing av flagg, skal det tas front mot flaggstangen.
- Hvis nasjonal- eller kongesanger spilles eller synges ved spesielle seremonier, for eksempel avduking eller bekransning av monumenter, tas front mot gjenstanden for seremonien.
- Under heising og firing av nasjonalflagg. Det hilses ikke dersom flagget senere fires til halv stang, eller heises fra halv til hel stang.
- For flagg eller fane som rulles opp foran oppstilt avdeling.
- Båre med gravfølge. Det hilses til luen når båren passerer og man blir stående i grunnstilling til følget har passert.
- Ved begravelser, når båren senkes.
- Personell i Sivilforsvarets uniform skal hilse på personell fra egen etat med høyere

grad og besvare hilsen fra annet uniformert personell uansett rang og nasjonalitet.

Plikten til å hilse på eget avdelingsbefal faller bort etter morgenoppstilling eller etter første dags hilsen.

Under opphold i utlandet følges de regler som gjelder i vedkommende land, så langt dette er mulig.

4.5 Oppstillingsformer

Ved avdelingsoppstilling beordrer ansvarlig befal «oppstilling».

Avdelingen stiller opp under ledelse av nærmeste befal, på angitt plass.

Foresatt kontrollerer at alle er til stede og eventuelt retter på antrekk.

4.6 Honnør ved dødsfall og begravelse

Når tjenestemann som tjenestegjør ved avdelingen avgår ved døden, heises eller fires flagget på halv stang den dag dødsfallet inntreffer og på begravelsesdagen.

Ved begravelse av tjenestemenn som ved sin død tjenestegjorde ved avdelingen, skal avdelingen alltid være representert med minst én tjenestemann.

Sivildforsvarspersonell i uniform som deltar i begravelse, gjør honnør ute på kirkegården ved å innta grunnstilling ved jordpåkastelsen og hilser til luen når båren senkes.

Når tjenestemenn som tjenestegjør ved avdelingen avgår ved døden, kan avdelingssjefen iverksette en eller flere former for honnør etter avtale med nærmeste pårørende og prest.

Kransepålegging foregår normalt med en enkel hilsen, og i forståelse med avdødes familie. Vedkommende som skal legge på kransen, går fram, stiller seg med front mot båren, og avgir den siste hilsen før han legger kransen på, tar så ett skritt tilbake og blir stående i grunnstilling, vender seg mot avdødes familie og hilser med å bøye hodet før han setter seg på sin plass.

Dobbelpost bestående av to tjenestemenn ved inngangspartiet. Dobbelposten avgir honnør for pårørende og honnørberettigede ved å innta grunnstilling.

Æresvakt består av fire tjenestemenn med samme eller lavere grad enn avdøde.

De inntar sine plasser før seremonien starter. Æresvaktene stiller ved bårens fire hjørner med front mot utgang. Luen holdes under arm som vender bort fra båren. Vakten vender inn mot båren straks før jordpåkastelse og senking.

VEDLEGG**Gradtegn og stillingsbenevnelser i sivilforsvarsoppsetning**

Grad	Grad / Funksjon	Beskrivelse:
<i>I</i>	Under vurdering	
<i>II</i>	Under vurdering	
<i>III</i>	Distriktssjef	Gull bunn, gull laurbærkrans, 1 gull stjerne
<i>IV</i>	Sivilforsvarsinspektør I Stabssjef (mobiliseringsoppsetning)	Laurbærkrans, 3 sølv stjerner
<i>V</i>	Sivilforsvarsinspektør II	Laurbærkrans, 2 sølv stjerner
<i>VI</i>	Sivilforsvarsadjutant I SF-sjefskontrollør (mobiliseringsoppsetning) Rådgiver stab (mobiliseringsoppsetning)	Laurbærkrans, 1 sølv stjerne
<i>VII</i>	Sivilforsvarsadjutant II Leder IG/STG Leder FIG/MRE Seksjonsleder stab (mobiliseringsoppsetning) SF-kontrollør (mobiliseringsoppsetning)	3 sølv stjerner
<i>VIII</i>	Sivilforsvarsbetjent Nestleder IG/STG IT-leder Kommunal materiellforvalter (mobiliseringsoppsetning) Lege (mobiliseringsoppsetning) Instruktør (innleid) Stabsmedlem (mobiliseringsoppsetning)	2 sølv stjerner
<i>IX</i>	Nestleder FIG/MRE/IT Kvartermester (mobiliseringsoppsetning) Sykepleier (mobiliseringsoppsetning) Sambandsleder SFKO (mobiliseringsoppsetning)	1 sølv stjerne
<i>X</i>	Lagfører	tre vinkler
<i>XI</i>	Patruljefører Nestlagfører Kvartermesterassistent	to vinkler
<i>XII</i>	Ledig	en vinkel